

Lezing

Joh. 20, 1-18 (NBV)

Vroeg op de eerste dag van de week, toen het nog donker was, kwam Maria uit Magdala bij het graf. Ze zag dat de steen van de opening van het graf was weggehaald. Ze liep snel terug naar Simon Petrus en de andere leerling, van wie Jezus veel hield, en zei: 'Ze hebben de Heer uit het graf weggehaald en we weten niet waar ze hem nu neergelegd hebben.' Petrus en de andere leerling gingen op weg naar het graf. Ze liepen beiden snel, maar de andere leerling rende vooruit, sneller dan Petrus, en kwam als eerste bij het graf. Hij boog zich voorover en zag de linnen doeken liggen, maar hij ging niet naar binnen. Even later kwam Simon Petrus en hij ging het graf wel in. Ook hij zag de linnen doeken, en hij zag dat de doek die Jezus' gezicht bedekt had niet bij de andere doeken lag, maar apart opgerold op een andere plek. Toen ging ook de andere leerling, die het eerst bij het graf gekomen was, het graf in. Hij zag het en geloofde. Want ze hadden uit de Schrift nog niet begrepen dat hij uit de dood moest opstaan. De leerlingen gingen terug naar huis.

Maria stond nog bij het graf en huilde. Huilend boog ze zich naar het graf, en daar zag ze twee engelen in witte kleren zitten, een bij het hoofdeind en een bij het voeteneind van de plek waar het lichaam van Jezus had gelegen. 'Waarom huil je?' vroegen ze haar. Ze zei: 'Ze hebben mijn Heer weggehaald en ik weet niet waar ze hem hebben neergelegd.' Na deze woorden keek ze om en zag ze Jezus staan, maar ze wist niet dat het Jezus was. 'Waarom huil je?' vroeg Jezus. 'Wie zoek je?' Maria dacht dat het de tuinman was en zei: 'Als u hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.' Jezus zei tegen haar: 'Maria!' Ze draaide zich om en zei: 'Rabboni!' (Dat betekent 'meester'.) 'Houd me niet vast,' zei Jezus. 'Ik ben nog niet opgestegen naar de Vader. Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.' Maria uit Magdala ging naar de leerlingen en zei tegen hen: 'Ik heb de Heer gezien!' En ze vertelde alles wat hij tegen haar gezegd had.

Overweging

Voor de tweede keer vierten wij Pasen nu in coronatijd. De crisis, die ons een jaar geleden schokte maar toen ook nog wel creatief maakte, is er nog steeds. En wij zijn moe en murw en vol zorgen over onze samenleving.

Hoe kan opstanding eruitzien voor ons nu? Wat helpt ons nu om opstanding te kunnen ervaren? Op zoek naar een antwoord op deze vraag wil ik dit jaar niet zo zeer kijken naar de opstanding van Jezus. Maar naar die andere, kleinere én grootse opstanding van Maria van Magdala die met de opstanding van Jezus is verbonden.

Maria van Magdala. Veel weten wij niet van haar. Wel dat zij zwaar psychisch ziek was. Jezus heeft haar genezen. Maria heeft dus al eerder in haar leven opstanding ervaren. En na haar genezing blijft zij bij Jezus. Zij volgt Jezus en zij ondersteunt hem en zijn leerlingen. Ook financieel. Onafhankelijk en enigszins vermogend was zij dus ook. Maria blijft bij Jezus als hij sterft aan het kruis. En nu de sabbat voorbij is, is zij er weer. Vroeg op de eerste dag, als het nog donker is, gaat zij naar het graf.

Dat het de vrouwen waren die als eersten hebben ervaren: 'Hij leeft!', dat was kennelijk zo algemeen bekend en zo geaccepteerd, daar kon niemand omheen. Het feit dat vrouwen als getuigen toen

minder zwaar telden dan mannen, dat het dus helemaal niet logisch was om vrouwen als eerste getuigen ten tonele te voeren, dat versterkt dit alleen maar. De wonderlijke wedloop tussen Simon Petrus en de leerling waarvan Jezus veel hield, die wekt dan ook bijna de indruk er te zijn tussengeschoven om ook deze twee mannen, deze twee hoofdrolspelers, een rol te geven, hier, in de belangrijkste scene van het evangelie.

Het zijn de vrouwen die de opstanding als eersten ervaren en het zijn ook de vrouwen die het goede nieuws als eersten vertellen. Hier, in het evangelie volgens Johannes zegt Jezus tegen Maria: 'Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.' En Maria gaat. De eerste apostel is zij. Apostel van de apostelen. Zij gaat om het goede nieuws te verkondigen. Helemaal tot Frankrijk volgens de legende. Wij zien haar hier op een afbeelding uit de 15e eeuw. Staand op de kansel. Prekend.

Maar naast dit beeld van Maria als spiritueel leider is er door de eeuwen heen ook een andere en doorgaans dominante beeldvormende traditie geweest. Een traditie die Maria als bekeerde zondares heeft geframed. Als bekeerde prostitué. Vaak bloot afgebeeld. Gereduceerd tot haar vrouw-zijn en tot negatieve seksualiteit. Een eeuwenoude en ook nu nog springlevende reactie op leiderschap van vrouwen.

Terug naar de tuin. Terug naar de vroege ochtend. Terug naar Maria die weent bij het graf. Als Maria het graf inkijkt ziet zij twee engelen. "Vrouw, waarom huil je?", vragen zij haar. En even later stelt de man die zij voor de tuinman houdt haar dezelfde vraag: 'Vrouw, waarom huil je? Wie zoek je?' Maria lijkt hen amper te horen en amper te zien. Zij blijft in haar eigen verdriet. In haar eigen vertwijfeling. In haar eigen spoor. Het is donker voor haar.

Maar dan hoort zij haar naam. 'Maria' En opeens wordt het licht. Morning has broken like te first morning. Een van jullie zei hierover bij de voorbereiding: 'Maria had Jezus al gezien. Maar pas toen hij haar bij haar naam noemde herkende ze hem. Toen voelde zij zich gezien. Gekend. Niet bij het horen van het anonieme 'vrouw'. Maar bij het horen van haar naam.' En dan, en dat vond ik in deze context een fascinerende gedachte: 'Pas als je zelf wordt gezien kun je ook de ander zien.'

Maria wordt gezien. Aangesproken. Gekend. En dát – niet een of ander gebeuren dat verder los van haar staat – dát maakt het voor haar mogelijk de opstanding van Jezus te zien. Dát – niet een of ander gebeuren dat los van haar staat – maakt haar eigen opstanding mogelijk.

Morning has broken like the first morning.

En misschien mogen wij ook de woorden van Jezus, waarmee hij reageert op de herkenning van Maria, niet alleen verstaan met het oog op de opstanding van Jezus, maar ook met het oog op de opstanding van Maria. 'Houd mij niet vast' zegt Jezus. Woorden die misschien iets van de teerheid laten zien van wat er gebeurt. Opstanding, de overgang van dood naar leven, de overwinning van de machten van de dood, dat is kennelijk ook een kwetsbaar gebeuren. Zoals alle belangrijke overgangen in het leven teer en kwetsbaar zijn.

Maar misschien zijn deze woorden van Jezus daarnaast ook wel gericht op Maria zelf. Die Jezus niet vast hóeft te houden. Maar die nu op een nieuwe manier met Jezus verbonden is. Die in deze nieuwe verbondenheid op haar eigen benen mag staan. In haar kracht. Die haar nieuwe rol op zich mag nemen. En gaan.

En wij? Kan dit ook ons nu dragen? Kan dit ook ons nu helpen om opstanding te ervaren? Nu wij zo moe zijn? Nu wij zo terug zijn geworpen op ons eigen kleine leventje? Nu wij leven in een wereld die steeds verder gepolariseerd lijkt te raken? Ik noem een paar elementen.

Allereerst: opstanding nu wij zo moe zijn...

Ik denk aan woorden van Dorothee Sölle: 'Wij hebben de langste adem', zegt Sölle. 'Bij ons is als eens

iemand uit de dood opgestaan.’ Deze woorden beloven geen spoedige verandering van de situatie, hoezeer we daar ook naar verlangen. Deze woorden zijn verzet tegen de machten van de dood. In al de verschillende gedaanten die deze machten aannemen. Ook nu in onze tijd. Soms misschien verzet in de vorm van weerstand. Ook al zijn we moe. Opstanding heeft te maken met opstandigheid. Soms in de vorm van volhouden. Van uithouden. ‘Wij hebben de langste adem... Bij ons is al eens iemand opgestaan uit de dood.’

En dan: opstanding nu wij zo terug zijn geworpen op ons eigen kleine leventje... Opstanding is teer. Net als het ontlukende leven om ons heen. Teer en kwetsbaar. En tegelijk vol kracht. Wij kunnen ons oefenen in opmerkzaamheid voor de tekenen van opstanding om ons heen. Tekenen van opstanding die ons kunnen bemoedigen en dragen. Ook nu. Zoals de tekenen en ervaringen van opstanding van mensen uit de Ekklesiagemeenschap, wij zien ze aan het einde van deze viering.

En dan ten slotte: opstanding nu wij leven in een wereld die zo gepolariseerd lijkt te zijn... Ik ga terug naar de voor mij in deze context zo fascinerende gedachte. ‘Als je zelf wordt gezien kun je ook de ander zien.’ Als je zelf wordt gezien, gekend, dan kun je opstanding zien en opstanding ervaren. Als we deze woorden vertalen naar onze eigen samenleving, dan is het lastige dat het wél ergens moet beginnen. Iemand moet de eerste zijn. Iemand moet in staat zijn het ‘elkaar niet kunnen zien’ te doorbreken. Iemand moet in staat zijn de ander bij de eigen naam te noemen. En dat lukt ons zo vaak niet. Altijd al niet. En nu we moe zijn en murw misschien nog iets minder.

Leven vanuit opstanding dat betekent dat wij mogen leven in het vertrouwen dat wijzelf bij onze naam genoemd zijn. Net als Maria. Leven vanuit opstanding dat betekent dat wij mogen leven in het vertrouwen ten diepste gekend te zijn. Die eerste, die is er al. Wij mogen als gekende mensen gaan, net als Maria, en anderen ontmoeten.

‘Wij overnachten in elkaars schaduw. Wij worden wakker van het eerste licht. Alsof iemand ons bij naam en toenaam heeft geroepen.’

Amen

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl